

A Bajnai-kormány döntésén múlik a magyar neutronkutatás súlya Európában

Budapest, 2010. január 11. – Az Európai Neutronkutató Központ (ESS) Irányító Tanácsa (IT) nevében megjelent közlemény meghívta Magyarországot, hogy legyen az IT tagja és már a testület következő, február 3-ai ülésén ebben a minőségben vegyen részt. A magyar kormány mielőbb meghozott döntése a tagságról és a részvételről hozzájárulhat ahhoz, hogy a nemzetközi tekintélyű hazai neutronkutatás rangjának megfelelő befolyással bírjon Európa eddig legjelentősebb tudományos beruházásának előkészítésében.

Az Európai Neutronkutató Központ (ESS) Irányító Tanácsának közleménye melegen üdvözli a magyar kollégák részvételét a következő két évre tervezett előkészítő tervezési és költségkalkulációs munkában, amelynek lezárása után várható döntés az ESS megépítéséről. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozza, hogy a „magyar kutatók hozzájárulása az ESS technikai tervezéséhez felbecsülhetetlen értékű volt”, és „az ESS megépítéséhez szükség van a magyar tudományos közösség és a magyar ESS-team szakértelmére.”

A meghívást *Korányi Dávid* államtitkár és *Allan Larsson* volt svéd pénzügyminiszter által vezetett magyar és svéd kormánydelegációk találkozója előzte meg december 1-jén. E tárgyalások eredményeit összefoglaló dokumentum kiemeli, hogy az Európai Unió által megbízott ESS Helyszínértékelő Bizottság megállapította, hogy „Debrecen kiválóan alkalmas helyszín egy európai tudományos nagyberendezés megvalósítására, és Magyarország továbbra is törekszik egy ilyen berendezés befogadására.”

Az ESS IT 2009. október 23-án alakult meg. Az IT által irányított konzorcium célja az ESS részletes, döntés-előkészítő tervtanulmányának kidolgozása. Jelenleg 13 országból áll, többek között – a munkát koordináló Svédországon és Dánián kívül – Németország, Franciaország, Olaszország, Svájc, Spanyolország. E partner országok, illetve az azokat képviselő szakmai szervezetek szakértői munkával, valamint annak finanszírozásával vesznek részt a technikai és pénzügyi tervezésben.

Magyarország több formában vesz részt az Európai Tudományos Térség (European Research Area) gerincét képező nemzetközi tudományos infrastruktúra létrehozásában, működtetésében és felhasználásában.

- 1) Tagként jelentős, a hazai kutatás nemzetközi súlyának megfelelő mértékű anyagi hozzájárulással támogatunk külföldön (gyakorlatilag kizárólag Nyugat Európában) üzemelő nagyberendezéseket (pl. CERN, ESRF, ILL, European XFEL stb.).
- 2) Magyar illetőségű forrásból szándékozunk finanszírozni több helyszínre tervezett nemzetközi berendezéslánc hazai elemének építését és működtetését (pl. ELI).
- 3) A magyar ESS pályázati folyamat célja ezeknek a saját erőforrásainkat mozgósító programok európai ellentételezése: egy túlnyomó részben nemzetközi anyagi és szakértői forrásokból megvalósuló, sok évtizedes élettartamú európai tudományos nagyberendezés létrehozása Magyarországon. Erre eddig nem volt példa.

Egy ilyen projekt nemcsak egyedülálló tudományos, gazdasági és kulturális nemzetfejlesztési lehetőség, hanem - pl. a CERN nagyon jól ismert mintájára - jelentős közvetlen költségvetési jövedelemforrás is, az évtizedeken keresztül az országba befolyó nemzetközi finanszírozás közvetlen eredményeként. Az ESS esetében a projektben résztvevő partnerországoktól a projekt megépítésére, majd üzemeltetésre érkező mintegy évi 100 millió euró rendeltetés szerinti elköltése önmagában évi kb. 40 millió euró (11 milliárd Ft) költségvetési többletbevételt eredményez az ESS helyszínén.

Mivel az ESS pályázat előfeltétele volt legalább az 1) pontnak megfelelő partner szintű részvétel vállalása, az ESS projekttel kapcsolatos minden további magyar tevékenység e partnerség egy részeként, tehát minden további kötelezettség- és költségvállalás nélkül valósítható meg. Az ESS IT projekttervező munkájában való mértékadó magyar részvétel nagyban növelni fogja az ország tudományos rangját és esélyeit, hogy az Európai Tudományos Térség megvalósításának fontos komponense legyen.

Hivatalos formában a meghívást *Colin Carlile* ESS projektigazgató Korányi Dávid államtitkárnak címzett, december 21-én érkezett levele továbbította a magyar kormány felé. Bízunk abban, hogy a kormány rövidesen meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy 2010 február 3-n Koppenhágában az ESS IT következő ülésén a Magyarországot képviselő ESS projektszervezet teljes szakmai súlyával elfoglalja helyét az Európa világelsőségét célzó, magyar technikai koncepcióra alapuló tudományos nagyberuházás döntés-előkészítő munkájában.